

DOI: 10.17951/n.2016.1.97

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. I

SECTION

2016

Tomasz Woźniak

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

twozniak@vp.pl

Edukacja logopedów w UMCS.
Historia – terażniejszość – przyszłość

SLT Education at the University of Maria Curie-Skłodowska.
History – Present – Future

Streszczenie: Lublin jest stolicą polskiej logopedii – fakt ten ma uzasadnienie zarówno historyczne, jak i oparcie w ocenie potencjału naukowo-badawczego i dydaktycznego, związanego przede wszystkim z działalnością Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Artykuł omawia historię powstawania logopedii w Polsce, mocno związaną z Lublinem, a także prezentuje lubelskie tradycje kształcenia logopedów oraz aktualną działalność dydaktyczną i naukową Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS.

Słowa kluczowe: logopedia; edukacja; zaburzenia mowy

W edukacji logopedów w Polsce znaczącą rolę odgrywa Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i funkcjonujący w ramach uniwersytetu Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego. Polskich początków kształcenia logopedów należy poszukiwać w roku 1969, kiedy dzięki konsekwentnym działaniom prof. Leona Kaczmarka powstał w UMCS Zakład Logopedii. Jest on najstarszym ośrodkiem naukowym i dydaktycznym tej dyscypliny w Polsce

i kształci logopedów już blisko od pół wieku (ponad 46 lat – w 2016 roku). Obecny Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego jest samodzielnym bytem organizacyjnym w ramach Wydziału Humanistycznego UMCS, działającym na prawach instytutu.

HISTORIA

Pierwszym kierownikiem Zakładu był prof. Leon Kaczmarek, który kierował Zakładem przez 20 lat, do przejścia na emeryturę w wieku 78 lat.

W roku 1989 kierownikiem został doc. dr hab. Stanisław Grabias. Zakład zmienił nazwę na Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego. Dzięki staraniom nowego kierownika znacznie poszerzył się skład osobowy Zakładu i obszar badań, a także zakres działań dydaktycznych, form kształcenia logopedycznego. Prof. Stanisław Grabias w 2013 roku, po osiągnięciu wieku emerytalnego, przekazał Zakład swojemu uczniowi, prof. Tomaszowi Woźniakowi, który kontynuuje prace nad rozwojem i umacnianiem wiodącej roli lubelskiego ośrodka w polskiej logopedii.

W kształceniu logopedów w UMCS można wyróżnić trzy okresy:

1. Okres pierwszy: 1969–1989.
2. Okres drugi: 1989–2006.
3. Okres trzeci: 2007 – do dzisiaj.

W okresie pierwszym, który przypadł na lata 1969–1989, tj. od powstania Zakładu do momentu objęcia kierownictwa przez prof. Stanisława Grabiasa, najważniejszym osiągnięciem było wytyczenie obszarów badań podstawowych w logopedii, zbudowanie pierwszego zespołu, który mógłby badania takie realizować, a przede wszystkim opracowanie i wdrożenie programu studiów logopedycznych, kształcących przyszłych specjalistów z tego zakresu.

Formy kształcenia, które zostały stworzone wówczas, z biegiem czasu stały się wzorcowe dla całej Polski i funkcjonują właściwie do dzisiaj jako jedna z możliwych dróg zdobycia praw do wykonywania zawodu logopedy. Powołany do życia przez prof. L. Kaczmarka model kształcenia opiera się na pomagisterskich studiach podyplomowych, w ramach których absolwenci – głównie: filologii, psychologii, pedagogiki czy kierunków medycznych – uzyskują wiedzę niezbędną do pracy jako logopeda. Wiedza ta ma charakter interdyscyplinarny i obejmuje przedmioty teoretyczne oraz praktyczne z zakresu: lingwistyki (nauka o języku, fonetyka, psycholingwistyka), nauk medycznych (anatomia, foniatrya, elementy neurologii i psychiatrii), psychologii (neuropsychologia), pedagogiki (pedagogika specjalna), a także „czyste” logopedii (teoria zaburzeń mowy, diagnoza i terapia poszczególnych zaburzeń mowy, technika mówienia). Studia

podyplomowe trwają cztery semestry i kończą się egzaminem – obroną pracy dyplomowej z zakresu logopedii.

W omawianym okresie pewną niedomogą kształcenia był fakt, że kadra dydaktyczna Zakładu nie pokrywała swoimi kompetencjami problematyki całości zaburzeń mowy – koncentrowano się głównie na zagadnieniach wymowy, opóźnień w kształtowaniu się mowy dziecka, afazji, problemach językowych osób z uszkodzonym narządem słuchu. Refleksja na temat innych zaburzeń mowy była mniej rozwinięta. Z dzisiejszego punktu widzenia zbyt mała była także liczba godzin. Należy jednak zauważyć, że przez długie lata logopedzi kształceni w Lublinie byli jedynymi w Polsce. Po powstaniu – wzorowanych na lubelskich – podyplomowych studiów logopedycznych w innych ośrodkach: Gdańsku, Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Katowicach, Wrocławiu (do których dołączyło jeszcze wiele innych), poziom i zakres kształcenia logopedycznego w Lublinie pozostawał i prawdopodobnie pozostaje nadal na najwyższym w Polsce poziomie.

W drugim okresie kształcenia logopedów w Lublinie nastąpiła zmiana profilu badawczego, poszerzenie składu osobowego Zakładu, a także dalszy rozwój form kształcenia. Po odejściu prof. L. Kaczmarka do dawnego zespołu, liczącego czterech pracowników naukowych, sekretarkę i jednego pracownika technicznego, dołączyło 11 pracowników naukowych, pracownik obsługujący bibliotekę Zakładu oraz osoba prowadząca diagnozę i terapie pacjentów z zaburzeniami mowy w Pracowni Logopedycznej, działającej przy Zakładzie Logopedii, który zmienił wówczas nazwę na Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego z Pracownią Logopedyczną¹.

Nowy zespół objął refleksją naukową całość zagadnień związanych z logopedią, która pod wpływem koncepcji prof. S. Grabiasa zaczęła być postrzegana jako nauka o relacjach procesów zachodzących w mózgu i obwodowym układzie nerwowym do stanu języka w umyśle człowieka. W ocenie roli języka zwrócono uwagę na fakt, że buduje on w umysłach jednostek obraz rzeczywistości, wyznacza możliwości poznawcze człowieka, umożliwia komunikację i w dużej mierze decyduje o roli jednostek w życiu społecznym². Wszyscy nowi pracownicy Zakładu w omawianym okresie uzyskali stopień doktora, a ich prace wyznaczyły kierunki badań logopedii, określiły pola badawcze i zaproponowały nowe rozwiązania metodologiczne.

¹ Ze względu na skrótowość niniejszego opracowania nie wymieniam wszystkich nazwisk pracowników Zakładu. Z dokładnymi danymi na ten temat można się zapoznać w publikacji Stanisława Grabiasa, *Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego. Najstarszy ośrodek logopedyczny w Polsce*, [w:] *60 lat Wydziału Humanistycznego*, pod red. M. Karwatowskiej, R. Litwińskiego, Lublin 2014, s. 255–262.

² Tamże, s. 257–258.

Podyplomowe kształcenie logopedów w postaci czterosemestralnych Podyplomowych Studiów Logopedii zostało utrzymane, przy czym wzrosła liczba godzin dydaktycznych realizowanych w ramach tych studiów.

Powołano również podyplomowe studia specjalizacyjne dla logopedów, którzy już uzyskali uprawnienia zawodowe: dwusemestralne Podyplomowe Studia Neurologopedii (przeznaczone głównie dla osób pracujących z pacjentami, których zaburzenia mowy mają podłoże neurologiczne i psychogenne) oraz Podyplomowe Studia Surdologopedii (przeznaczone dla logopedów pracujących z pacjentami z uszkodzonym narządem słuchu).

Znaczącym osiągnięciem dydaktycznym Zakładu było wprowadzenie po raz pierwszy w Polsce (w 1992 roku) nowej formy kształcenia logopedycznego, polegającego na powołaniu specjalności logopedycznej w ramach dziennych studiów filologii polskiej. Absolwenci takich studiów mogli odbierać wykształcenie w jeszcze większym zakresie godzinowym w porównaniu z absolwentami studiów podyplomowych, a także uzyskiwać dyplom magistra filologii polskiej i uprawnienia zawodowe logopedy. Obecnie w Lublinie jest to wygasająca forma kształcenia, co spowodowane jest faktem funkcjonowania logopedycznych studiów stacjonarnych.

Narastająca wiedza logopedyczna i potrzeby praktyczne wykonywania zawodu doprowadziły pracowników Zakładu do wniosku, że możliwe, a nawet konieczne jest powołanie odrębnego kierunku studiów stacjonarnych, kształcącego logopedów. W świetle światowych standardów kształcenia logopedycznego tylko taka forma kształcenia pozwala uzyskać absolwentom wymagane kompetencje teoretyczne i praktyczne. Dlatego największym osiągnięciem dydaktycznym Zakładu jest uzyskanie w 2006 roku zgody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na powołanie „unikatowych” studiów stacjonarnych: licencjackich i magisterskich na kierunku logopedia z audiologią.

Trzeci okres kształcenia logopedów w UMCS rozpoczyna się w 2007 roku, kiedy przyjęto pierwszych studentów na studia dzienne. Studia te prowadzone są w Lublinie przy wsparciu Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie, którym kieruje prof. dr hab. Henryk Skarżyński. Kierowany przez prof. H. Skarżyńskiego Instytut wspiera sam proces dydaktyczny – pracownicy IFiPS prowadzą większość zajęć z audiologii, ale także użyczają pomocy technicznej do prowadzenia zajęć. Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego wyposażony jest dzięki temu w platformę do e-learningu, stanowisko do zdalnego programowania implantów ślimakowych oraz najnowocześniejszą aparaturę do badania słuchu.

TERAŻNIEJSZOŚĆ

Studia logopedii z audiologią cieszą się od samego początku niesłabnącą popularnością wśród kandydatów. Każdego roku utrzymuje się liczba kilku kandydatów na jedno miejsce. Obecnie na studiach licencjackich i magisterskich studiuje około 250 osób. Po raz pierwszy w historii polskiej logopedii program nauczania spełnia standardy edukacji logopedycznej przewidziane w krajach Unii Europejskiej i USA.

Sylwetka absolwenta studiów licencjackich przewiduje przygotowanie do diagnozowania i prowadzenia terapii zaburzeń mowy i słuchu, a także do kształtowania i korygowania emisji głosu oraz techniki mówienia. Absolwent posiada umiejętności posługiwania się interdyscyplinarną wiedzą dotyczącą biologicznych, psychologicznych i lingwistycznych prawidłowości funkcjonowania człowieka (szczególnie w zakresie zachowań językowych), patologii mowy i słuchu, terapii i rehabilitacji takich zaburzeń, jak np. głuchota, wady wymowy, zaburzenia głosu u osób po laryngektomii, zaburzenia nabywania i rozwoju mowy, zaburzenia płynności mowy, afazja, dyzartria, autyzm, schizofazja, demencja, zaburzenia pisania i czytania. Dodatkowo kształcenie pedagogiczne, w ramach kierunku studiów, przygotowuje absolwenta do pracy w charakterze nauczyciela – logopedy i audiologa ogólnego. Absolwent jest zdolny do pełnienia funkcji wychowawczych i opiekuńczych, wspierania rozwoju uczniów i zaspokajania ich szczególnych potrzeb edukacyjnych, również w ramach nauczania indywidualnego. Ponadto jest przygotowany do współpracy z nauczycielami, psychologami, pedagogami, lekarzami (audiologami, foniatrami, otolaryngologami, pediatrami, psychiatrami, neurologami). Studia logopedia z audiologią pierwszego stopnia umożliwiają zdobycie kwalifikacji, które pozwolą na zatrudnienie w placówkach oświatowych (przedszkolach, szkołach podstawowych) i placówkach służby zdrowia typu ambulatoryjnego (poradnie logopedyczne, poradnie audiologiczne, foniatryczne, otolaryngologiczne), placówkach pomocy społecznej, w rozgłośniach radiowych i telewizyjnych, placówkach kulturalnych i innych placówkach zatrudniających osoby zawodowo posługujące się głosem.

W ramach Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS funkcjonuje baza praktyczna stanowiąca podstawę do prowadzonych przez pracowników Zakładu badań naukowych i dydaktyki. Pracownicy Zakładu prowadzą terapię dzieci i dorosłych w ramach działającej przy Zakładzie Pracowni Logopedycznej, ale także poza nią – przyjmując pacjentów z zaburzeniami mowy bezpłatnie w celu doskonalenia własnego warsztatu praktycznego i prowadzenia badań naukowych.

Od 2013 roku działa też Poradnia Logopedyczna prowadzona przez członków Studenckiego Koła Logopedów i Audiologów, bardzo popularna wśród mieszkańców Lublina i Lubelszczyzny. Zgodnie z prawem studenci po studiach licencjackich nabywają uprawnienia zawodowe, zaś pacjentów w poradni przyjmują bezpłatnie, na zasadach wolontariatu. Zdobywają w ten sposób bezcenne doświadczenie, które potem przyda się im w pracy zawodowej. W roku 2014, przy okazji wręczenia doktoratu honorowego UMCS prof. Henrykowi Skarżyńskiemu, dokonano otwarcia Pracowni Badania Słuchu, która jest prowadzona wspólnie z Instytutem Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie. Działa na podobnych zasadach, jak studencka Poradnia Logopedyczna i bada słuch mieszkańcom regionu przy wykorzystaniu najnowszych audiometrów.

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS jest bogato wyposażony także w inną aparaturę badawczą. W Zakładzie funkcjonuje specjalne laboratorium do badań artykulacji, wykorzystujące artykulograf AG 500 (specjalistyczne, do tej pory jedyne w Polsce, urządzenie umożliwiające śledzenie zmian położenia narządów mowy w czasie artykulacji w polu magnetycznym), szybkie kamery i wielokanałowe mikrofony kierunkowe (pozwalające na przykład na porównanie czasów trwania rezonansu w jamie ustnej i nosowej). Badania wykonywane przy pomocy tego urządzenia opiszą wymowę polską z niespotykaną do tej pory precyzją i pozwolą na ustalenie obiektywnej normy wymawiania Polaków na początku XXI wieku.

Aktualnie trwają prace nad dalszym doskonaleniem dydaktyki. W chwili obecnej zajęcia praktyczne odbywają się (w oparciu o podpisane porozumienia) na terenie Szpitala Neuropsychiatrycznego w Abramowicach i w Instytucie Medycyny Wsi. Ponadto studenci odbywają praktyki na terenie placówek oświatowych (przedszkola i szkoły) oraz poradni logopedycznych, audiologicznych i ortodontycznych. Część praktyk organizuje również Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu w Światowym Centrum Słuchu w Kajetanach koło Warszawy.

Od roku akademickiego 2016/2017 w ramach stacjonarnych studiów drugiego stopnia na kierunku logopedia z audiologią zostaną utworzone dwie specjalności: logopedia kliniczna i protetyka słuchu. Decyzja o utworzeniu specjalności wynika z analiz opinii pracodawców, opinii studentów oraz potrzeb społecznych – wzrasta bowiem w populacji liczba osób z uszkodzonym narządem słuchu.

Specjalność protetyka słuchu umożliwia nabycie uprawnień logopedy i audiologa ogólnego oraz przygotowanie teoretyczne i częściowo praktyczne do uzyskania praw wykonywania zawodu protetyka słuchu (kod zawodu: 321401). Protetyk słuchu wykonuje audiometryczne badania słuchu, diagnozuje ubytek słuchu na potrzeby protezowania, wybiera, dostarcza i dobiera aparaty słuchowe

dla konkretnych pacjentów, dopasowuje wkładki uszne różnych typów (zauszne, wewnętrzne i kanałowe), wykonuje podstawowe naprawy i wymianę elementów aparatów słuchowych, a także sprawuje opiekę akustyczną nad pacjentami z aparatami słuchowymi. Specjalność przygotowuje do egzaminu państwowego – warunkiem posiadania pełnych uprawnień jest uzyskanie przygotowania praktycznego w ramach prowadzonego w czasie studiów przez Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie praktycznego studium protetyki słuchu (około 600 godzin). Ze względu na liczbę godzin kształcenia ten blok zajęć nie będzie wchodził do programu studiów drugiego stopnia. Decyzja o odbyciu takiego bloku jest indywidualnym wyborem każdego studenta, a jego zaliczenie może nastąpić zarówno w trakcie trwania studiów drugiego stopnia studiów logopedia z audiologią, jak i po ich zakończeniu.

Specjalność logopedia kliniczna umożliwia nabycie uprawnień logopedy i audiologa ogólnego oraz przygotowanie teoretyczne i częściowo praktyczne do uzyskania praw wykonywania zawodu logopedy w placówkach służby zdrowia. Logopeda kliniczny jest przygotowany do wykonywania logopedycznych badań mowy i audiometrycznych badań słuchu u dzieci, młodzieży i dorosłych ze schorzeniami neuropsychiatrycznymi i sensorycznymi, stawia rozpoznania logopedyczne i audiologiczne, programuje terapię logopedyczną i audiologiczną oraz realizuje cele terapeutyczne w warunkach klinicznych. Przygotowanie zawodowe w ramach logopedii klinicznej umożliwia prowadzenie wczesnej interwencji logopedycznej w przypadku zaburzeń rozwojowych u noworodków i niemowląt urodzonych przedwcześnie, z zespołem złożonych wad genetycznych, u dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, deficytami sensorycznymi, a także w przypadku nabytych schorzeń neuropsychiatrycznych w okresie dzieciństwa, adolescencji, dorosłości i w wieku senioralnym. Logopeda kliniczny jest przygotowany do pracy w placówkach opieki medycznej, potrafi realizować cele terapeutyczne we współpracy z pozostałym personelem służby zdrowia, a w doborze metod i form pracy logopedycznej może uwzględniać stan kliniczny pacjentów na danym etapie leczenia.

Opisując możliwości zatrudnienia, stwierdzić należy, że absolwent studiów logopedia z audiologią drugiego stopnia jest przygotowany do diagnozowania i prowadzenia terapii zaburzeń mowy i słuchu na poziomie poradnictwa ogólnego w placówkach oświatowych (przedszkolach, szkołach podstawowych) i placówkach służby zdrowia typu ambulatoryjnego (poradnie logopedyczne, audiologiczne, foniatryczne, otolaryngologiczne), domach pomocy społecznej. Osoba kończąca studia z zakresu logopedii z audiologią ma praktyczne umiejętności kształtowania i korygowania emisji głosu oraz techniki mówienia, co umożliwia podjęcie pracy na stanowisku logopedy również

w rozgłosniach radiowych i telewizyjnych, placówkach kulturalnych i innych zatrudniających ludzi zawodowo posługujących się głosem.

Ukończenie studiów drugiego stopnia umożliwia podjęcie pracy w charakterze logopedy i audiologa ogólnego we wszystkich placówkach zatrudniających takich specjalistów – poza placówkami wymienionymi wcześniej (również przy opisie możliwości zatrudnienia absolwenta studiów licencjackich), także w: szkołach ponadpodstawowych, poradniach pedagogiczno-psychologicznych, placówkach medycznych o charakterze otwartym (poradnie) i zamkniętym (szpitale, kliniki, instytuty), placówkach prowadzących kształcenie w zakresie emisji głosu i techniki mówienia oraz stanowi podstawę pracy w ramach praktyki prywatnej (gabinety logopedyczne i audiologiczne).

Ponadto zdobyta specjalność „protetyka słuchu” pozwala na poszerzenie wiedzy i umiejętności z audiologii i audioprotetyki, co umożliwia zdobycie zatrudnienia w specjalistycznych placówkach leczenia osób z uszkodzeniami narządu słuchu, poradniach, gabinetach, pracowniach otoplastycznych, serwisach naprawy aparatów słuchowych.

Zdobyta specjalność „logopedia kliniczna” pozwala natomiast na poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie neurologopedii, w porównaniu z kompetencjami logopedy ogólnego, co umożliwia znalezienie zatrudnienia na oddziałach neonatologii, neurologii i psychiatrii, rehabilitacji neurologicznej, gerontologii, w przychodniach przyszpitalnych i placówkach opieki ambulatoryjnej.

Prowadzenie studiów o charakterze interdyscyplinarnym, łączącym wiedzę i umiejętności praktyczne z obszaru nauk humanistycznych, medycznych i społecznych, wymaga współpracy zespołu specjalistów, którzy swoimi kompetencjami pokryją cały obszar z dziedziny dyscypliny naukowej, jaką jest logopedia.

Zespół Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego w 2016 roku stanowią pracownicy naukowo-dydaktyczni: prof. dr hab. S. Grabias (*profesor emeritus*), prof. dr hab. Andrzej Czernikiewicz, dr hab. prof. UMCS T. Woźniak (kierownik Zakładu), dr hab. prof. UMCS K. Kochanek, dr hab. A. Domagała, dr hab. Z.M. Kurkowski, dr hab. U. Mirecka, dr hab. J. Panasiuk, dr U. Jęczeń, dr A. Lorenc, dr E. Muzyka-Furtak, dr J. Stasiak, dr M. Wysocka, mgr M. Kozłowska, mgr A. Kruczyńska, mgr W. Lipski oraz pracownik dydaktyczny dr W. Kostecka. Są to pracownicy na pierwszym etacie w UMCS, natomiast wymienić należy także osoby wspierające prace tego zespołu w ramach drugiego etatu lub godzin zleconych – są to lekarze: dr M.M. Kaczyńska-Haładaj (psychiatra dziecięcy), dr J. Barycki (neurolog), dr B. Piechnik (laryngolog), dr M. Zadrożniak (laryngolog), ale też lingwiści: dr hab. H. Borowiec (emerytowany, wieloletni pracownik Zakładu). Prace zespołu pracowników naukowo-

-dydaktycznych wspomagają również: mgr J. Wieszczycka (przyjmująca pacjentów w ramach Pracowni Logopedycznej), J. Frąk (sekretarka), K. Porębski (pracownik inżynierijno-techniczny).

Pracownicy Zakładu redagują i wydają dwie serie wydawnicze. Pierwsza z nich to „Komunikacja językowa i jej zaburzenia” (red. S. Grabias). Dotychczas ukazało się 25 tomów poświęconych patologii mowy w formie monografii. Druga seria to „Mowa. Teoria – Praktyka”, w której publikowane są rozprawy o charakterze artykułów (dotychczas ukazały się dwa tomy).

Największym osiągnięciem zespołu jest wydanie dwóch podręczników akademickich: w 2012 roku *Logopedia. Teoria zaburzeń mowy* (red. S. Grabias, M. Kurkowski, Wydawnictwo UMCS, Lublin), który został nagrodzony nagrodą wydawców w 2013 roku jako najlepszy podręcznik akademicki w Polsce, oraz w 2015 roku *Logopedia. Standardy postępowania logopedycznego* (red. S. Grabias, J. Panasiuk, T. Woźniak, Wydawnictwo UMCS, Lublin).

Pracownicy Zakładu odnotowują też liczne osiągnięcia na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej. Dr hab. Jolanta Panasiuk została uhonorowana w 2014 roku nagrodą Prezesa Rady Ministrów za monografię *Afazja a interakcja. Tekst – metaTekst – kontekst* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2013). Profesor Tomasz Woźniak jest od 2013 roku Przewodniczącym Komitetu Edukacyjnego International Association of Logopedics and Phoniatrics dla Logopedów, zaś w 2014 roku został redaktorem gościnnym numeru 66/4-5/ czasopisma „Folia Phoniatica et Logopaedica”, najbardziej prestiżowego czasopisma logopedycznego na świecie. Numer ten został przygotowany dzięki staraniom Komitetu Edukacyjnego IALP i nosi tytuł *New Horizons in Speech Language Pathology*.

W październiku 2015 roku została zorganizowana w Lublinie międzynarodowa konferencja pt. „The Future of SLP Education. A Global Perspective” z udziałem członków Komitetu Edukacyjnego IALP, reprezentujących takie kraje, jak Australia, Brazylia, Czechy, Hong Kong, Izrael, Republika Południowej Afryki, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone. Na konferencji prezentowano stan rozwiązań dotyczących edukacji logopedów w różnych krajach i omawiano perspektywy ich doskonalenia na całym świecie.

PRZYSZŁOŚĆ

Zasadnicze znaczenie dla przyszłości edukacji logopedycznej w Polsce mają starania podjęte przez profesorów Stanisława Grabiasa i Tomasza Woźniaka dotyczące uznania logopedii jako samodzielnej dyscypliny naukowej. Starania te znalazły poparcie Rady Języka Polskiego, Komitetu Językoznawstwa PAN, Komisji Nauk Klinicznych PAN i Komisji Nauk Pedagogicznych PAN oraz ośrodków

prowadzących stacjonarne studia logopedyczne. Stanowisko takie nie jest bowiem niczym nowym na świecie.

Logopedia jest młodą dyscypliną naukową, jak również obszarem działań profesjonalnych, rozwijającą się dynamicznie dopiero od początku XX wieku. Ale już w roku 1924 Emil Froeschels założył w Wiedniu międzynarodową organizację skupiającą logopedów i foniatorów – IALP (International Association of Logopedics and Phoniatrics). IALP jest w tej chwili pozarządowym towarzystwem o zasięgu globalnym, w pracach którego uczestniczą foniatricy i logopedzi z wielu krajów świata.

Oficjalne dokumenty CPLOL (Comité Permanent de Liaison des Orthophonistes-Logopedès de L'Union Européenne – organizacji zrzeszającej logopedów w Unii Europejskiej, z siedzibą w Paryżu) stwierdzają, że logopedia jest z jednej strony naukową dyscypliną ze specyficznym obszarem badań, z drugiej zaś osobnym zawodem, z własnym obszarem wykonywanych działań zawodowych³. Obszar ten definiują tak:

Logopedia jako dyscyplina dotyczy ludzkiej komunikacji i czynności połykania, ich przebiegu, rozwoju i zaburzeń, w szczególności opisu, oceny i terapii głosu, mowy (mówienia i języka) oraz zaburzeń połykania. W zakres ludzkiej komunikacji należy włączyć procesy związane z rozumieniem i produkcją ustnych i pisemnych wypowiedzi, a także odpowiednich form komunikacji niewerbalnej. Logopedia bada wszystkie poziomy mowy...⁴

Nadanie logopedii statusu samodzielnej dyscypliny naukowej stworzy warunki do egzekwowania zapisu ustawy o szkolnictwie wyższym, który pozwala otwierać studia podyplomowe tylko uczelniom prowadzącym kierunki studiów z tej dyscypliny, co uporządkuje sprawy kształcenia i przyczyni się do podniesienia jakości edukacji logopedycznej w Polsce. Stworzy ponadto ramy do rozwoju badań logopedycznych jako autonomicznego kierunku poszukiwań poznawczych. Sytuacja taka pozwoli również na uzyskiwanie stopni naukowych w dyscyplinie logopedia.

³ NetQues Project Report, <http://cplol.eu/profession/general-info.html>, dostęp: 02 IV 2015.

⁴ Tamże, s. 22 (tłum. własne).

BIBLIOGRAFIA

Grabias S., *Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego. Najstarszy ośrodek logopedyczny w Polsce*, [w:] *60 lat Wydziału Humanistycznego*, pod red. M. Karwatowskiej, R. Litwińskiego, Lublin 2014, s. 255–262.

NetQues Project Report, <http://cplol.eu/profession/general-info.html>, dostęp: 02 IV 2015.

Summary: Lublin is the capital of Polish Speech and Language Therapy (SLT) and this fact has its historical justification as well as support in evaluating both the scientific-research and didactic potential, particularly in connection with the activities of the Department of Logopedics/SLT and Applied Linguistics of the University of Maria Curie-Skłodowska and Polish Logopedic Society. The article discusses the history of the formation of SLT in Poland, strongly associated with Lublin, and also presents Lublin SLT educational traditions and the current teaching and research activities of the Department of Logopedics/SLT and Applied Linguistics of the UMCS.

Keywords: speech and language therapy; education; speech and language disorders